

2. Kerlinger Ch. What is “Otherside” by Red Hot Chili Peppers about. 26/7/2023. <https://www.benvaughn.com/what-is-otherside-by-red-hot-chili-peppers-about/>

3. Mortality. Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mortality>

4. Otherside. Lyrics. URL: <https://genius.com/Red-hot-chili-peppers-otherside-lyrics>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-348-4-52>

**MEDIA LINGUISTICS VS LITERARY STUDIES:
GENREOLOGICAL DIALOGUE OF SCIENCES**

**МЕДІАЛІНГВІСТИКА VS ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО:
ЖАНРОЛОГІЧНИЙ ДІАЛОГ НАУК**

Shevchenko L. I.

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Corresponding member of the National
Academy of Sciences of Ukraine,
Head of the Department of Stylistics and
Language Communication,
Taras Shevchenko National University of
Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Шевченко Л. І.

*доктор філологічних наук, професор,
член-кореспондент Національної
академії наук України,
завідувач кафедри стилістики та мовної
комунікації,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Dergach D. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department of
Stylistics and Language Communication,
Taras Shevchenko National University of
Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Дергач Д. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри стилістики та мовної
комунікації,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Сучасний мовно-культурний простір, перебуваючи під впливом розвитку, інтелектуальної еволюції світу, пріоритетів і цінностей соціуму / соціумів, формалізовано актуалізує інформацію, що свідчить про його перманентну динаміку. Це, передусім, виявляється в тому, що засоби та способи інформування залежать від різного роду комунікативних чинників, які мотивують, з одного боку, їх варіабельність, а з іншого, – поліаспектність підходів до фахової інтерпретації.

За такої постановки питання однією з центральних видається категорія жанру, що визначає й узагальнює форматні характеристики тексту як одиниці комунікації. Як відомо, жанр у фаховій інтерпретації є об'єктом, передусім, філологічного аналізу – літературознавства, лінгвістики, та ін., що мотивовано породжує конструктивний діалог наук.

Так, в історії літературознавчої думки фіксують різні думки щодо природи жанру, його характеристик і класифікаційних параметрів. Зокрема, розглядають сформовані відповідні жанрологічні традиції: від античності – до постмодерну. За спостереженням Т. Бовсунівської, «найвідоміші роздуми про жанр – це «Поетика» Аристотеля, присвячена трагедії, і «Наука поезії» Горация, присвячена сатирі. І для Аристотеля, і для Горация жанр був сукупністю художніх норм» [3, с. 17]. Це пояснює сприйняття жанру в античному полі культури як свого роду догмату, що визначає природу тексту в сукупності ідейно-тематичних, смислових доміант, типізованих формальних конструктів, узагальнено асоційованих зі стилем доби. Така жанрова концепція системно відтворюється й у сучасному науковому контексті, синхронізованому, зокрема, з її давньогрецькою інтерпретацією. Зокрема, у відомих спеціалізованих працях авторитетні дослідники-літературознавці (Ю. Ковалів, Н. Бернадська, Н. Копистянська, О. Бобир та ін.) зазначають, що жанр – це: 1) тип літературного твору, один із головних елементів систематизації літературного матеріалу, класифікує літературні твори за типами їх поетичної структури [5, с. 406]; 2) вид історично встановленої класифікації літературних творів за їх формою, обсягом та іншими ознаками [6, с. 48]; 3) тематичний, технічно усталений тип художньої творчості, специфічний для кожного різновиду мистецтва, який визначається своєрідністю зображення [4, с. 364] та ін.

З іншого боку, відомою також є постмодерністська концепція деконструкції в літературі, «смерті» автора, що, зокрема, вплинула на зміну ідентифікації жанру як закритої системи. Так, Ж. Дерріда у своїй програмній праці «Закон жанру» [7] зазначав, що жанр характеризується відкритістю, а отже, можливістю по-різному впливати на інші жанри й постійно змінюватись у динаміці простору культури.

Теорія дослідника щодо деконструкції тексту прямо пропорційно відображається й в інтерпретації жанру, в якому він написаний. У фаховому аналізі концептуального осмислення жанру Т. Бовсунівська зазначає, що «Ж. Дерріда намагався сказати, що категорія жанру відображає божевільне спрямування світу в цілому, представляючи у викривленому світлі слова все, до чого ми звикли» [3, с. 135]. В такому разі йдеться про певне заперечення традиції, жанрової нормативності й догматичності, що породжує множинність жанрової приналежності текстів та інтерпретації їх природи. А отже, «центризму традиції

протиставляється відцентрове розпорошення значень у безмежжі інтертекстуальності» [4, с. 264], а «саме мовлення наділене відкритим контекстом, яке представляє собою віртуальну смислову воронку, виходів із якої легіон» [3, с. 136]. З іншого боку, Ж. Дерріда заперечує потребу й можливість синкретизувати жанри, оскільки вони мають індивідуальну природу: «Я не буду змішувати жанри... жанри не повинні бути змішані» [7, с. 55].

Жанрологічна концепція Ж. Дерріда загалом вплинула на смислову модифікацію теорії герістики, оскільки враховувала не тільки внутрішньотекстові характеристики художнього твору, але й інтелектуальні інтенції його автора, інтерпретатора, поле культури, що формує смислову єдність в ідейно-змістовій парадигмі тексту. Це мотивувало використання аргументації доведення, термінологічного апарату, методології й інших (окрім літературознавства) наук, що системно досліджують жанрову систему комунікації.

Так, наприкінці 20 століття у світовій гуманітаристиці актуалізувалась теорія когнітивної жанрології: Ч. Базерман, М. Бланшо, Т. Бовсунівська, Х. Васс, О. Лозинська, А. Ричардсон, Е. Рош, М. Сіндінг, Е. Спольські, Р. Уїтлі, Е. Харт, Х. Чен та ін. Когнітивний підхід до аналізу жанрової природи, спирається на фундаментальні тези, що «поява жанру в історії літературознавства зумовлена прагненням людини осмислити мистецький процес, ідентифікувати в ньому істину» [2, с. 23]... а в жанрології простежуються закономірності і семантики пізнання, і семантики істини. Жанрологія як теоретична дисципліна належить до концептуальних, а отже – когнітивних [2, с. 23–24].

Це, безсумнівно, розширює літературознавчі межі жанру та, що важливо, – його ідентифікацію тільки з художньою творчістю. Йдеться про дискурсивний вимір жанрології як науки, що систематизує формальні, смислові, мовно-стильові доміанти комунікації в динаміці різних сфер суспільного життя. Саме це й породжує нові традиції, що динамізують актуальний пошук у фаховому дискурсі жанрології.

Так, жанрологічна епістема в медіалінгвістичному контексті узагальнює модерну для науки предметність, орієнтовану на системну інтерпретацію мови як вербалізованої свідомості в культурній динаміці суспільної комунікації. Відтак, жанрова природа медійного тексту синхронізується з його архітектонікою, базовими та похідними функціями літературної мови, що в сукупності ідентифікують смислові маркери масової свідомості.

Жанрова система масмедіа відбиває реалії та пріоритети розвитку сучасного соціуму, корелюється з формальною організацією інформаційних потоків (особливо коли йдеться не тільки про традиційні друковані тексти, але й електронні /віртуальні – як самостійні, так і

інваріантні). Саме це, як на наш погляд, і мотивує оновлення функціонально-стильової парадигми сучасних літературних мов, реалізоване, зокрема, в еволюції публіцистичного стилю до стилю масової інформації. Відповідно, це відбивається у специфіці жанрової парадигми ЗМІ, що потребує системної фахової інтерпретації.

Медіалінгвістична методологія аналізу жанрів спирається, передусім, на функціональну парадигму жанрології, її мовного ресурсу. Саме це, на нашу думку, дозволяє оптимально (з погляду сучасної медіалінгвістичної доказовості) аналізувати, стратифікувати жанри ЗМІ відповідно до основних функцій, що вони та їх мова виконують у суспільній комунікації. Окремо в такому разі варто звернути увагу й на появу великої кількості нових жанрів (особливо електронних / віртуальних), які вже початково мають медійну природу, а не розвинуті з публіцистики (шоу, допис, сторіз, пранк, лайфгак та ін.).

Актуалізація жанрологічної предметності в лінгвостилістичному аналізі мови ЗМІ, з акцентуванням на особливій динамічній, дифузній організації масмедійних текстів і жанрів засвідчує еволюційний ресурс літературної мови, співмірний із форматом і завданнями соціальної / масової комунікації.

Така дослідницька предметність актуалізує тезу Ф. Бацевича щодо «загальної прагматизації лінгвістики, тенденції до пошуку зв'язків між будовою мовленнєвих утворень і компонентами ситуації спілкування, перш за все, суб'єктами комунікації, відношеннями між ними, їхніми когнітивними, психічними, фізичними, ментальними та іншими характеристиками, інтенціями (намірами)» [1, с. 11].

Отже, інтерпретаційна множинність фахової інтерпретації проблематики жанрології в гуманітарній науці, зокрема в діалозі літературознавства та медіалінгвістики, засвідчує її об'єктивну актуальність, дослідницьку активність у вирішенні поставлених завдань. У цьому контексті жанр постає динамічною категорією, синхронізованою з мотивацією комунікативної динаміки й часу та простору культури. Особливо це виявляється в тих сферах, що системно виявляють тенденцію до інтелектуальної еволюції літературної мови, ефективно розвивають традиційний і формують новий тип вербалізованої реальності, синхронізованої з запитами модерних суспільств.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної генології. К.: Академія, 2006. 248 с.
2. Бовсунівська Т.В. Когнітивна жанрологія і поетика. Монографія. К.: КНУ. 2010. 188 с.

3. Бовсунівська Т.В. Теорія літературних жанрів: жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману. Підручник. К.: КНУ, 2009. 520 с.
4. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 1 / Авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. К.: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
5. Літературознавчий словник-довідник / редкол.: Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів, В.І. Теремко. Київ : Академія, 2007. 752 с.
6. Словник-довідник літературознавчих термінів / За ред. О.В. Бобири. Чернігів: ФОП Лозовий В.М., 2016. 132 с.
7. Derrida J. The Law of Genre. *Critical Inquiry*. 1980. № 7(1). P. 55–81.